

5.8 VLASTIVĚDA

Charakteristika vyučovacího předmětu

Obsahové, časové a organizační vymezení předmětu

Vyučovací předmět Vlastivěda navazuje na předmět Prvouka a klade si za cíl budovat u žáků základy vědomostí a postojů, které jsou na 2. stupni dále rozvíjeny v rámci vzdělávacích oborů Dějepis, Výchova k občanství a Zeměpis. Předmět má komplexní charakter, dějepisná, zeměpisná a občansko-výchovná složka předmětu jsou navzájem propojeny.

Žáci si v rámci předmětu osvojují základy práce s mapou, je formován jejich vztah k místu kde žijí, a to na úrovni obec, region, vlast a postupně rozvíjet jejich národní cítění a vztah k naší zemi. Jsou vedeni k vytváření správných společenských vztahů k vrstevníkům, dospělým a k sobě samému, důraz je kladen zejména na vztahy v rodině a ve škole. Seznamují se základními právy a povinnostmi, ale i s problémy, které provázejí soužití lidí. Poznávají, jak a proč se měří čas, jak události postupují v čase a utvářejí historii věcí a dějů. Seznamují se s nejdůležitějšími okamžiky v historii naší země. V předmětu jsou zahrnuty rovněž prvky dopravní výchovy.

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu Vlastivěda je součástí vzdělávací oblasti **Člověk a jeho svět**, konkrétně je tvořen očekávanými výstupy vybraných tematických celků vzdělávacího oboru Člověk a jeho svět stanovenými pro druhé období 1. stupně. Předmět je vyučován ve 4. ročníku s časovou dotací 1 hodina týdně a v 5. ročníku s dotací 2 hodiny týdně.

Předmět je tvořen následujícími tématy vzdělávacích oborů a tematickými okruhy průřezových témat:

- vzdělávací obor **Člověk a jeho svět** – Místo, kde žijeme, Lidé kolem nás, Lidé a čas
- vzdělávací obor **Informatika** - Data, informace a modelování, digitální technologie, informační systémy
- průřezové téma **Osobnostní a sociální výchova** - Rozvoj poznávacích schopností, Seberegulace a sebeorganizace, Mezilidské vztahy, Komunikace, Poznávací schopnosti, Řešení problémů v mezilidských vztazích
- průřezové téma **Výchova demokratického občana** - Občanská společnost a škola (vztahy ve škole)
- průřezové téma **Multikulturní výchova** - Kulturní rozdíly, Lidské vztahy, Etnický původ, Multikulturalita, Princip sociálního smíru a solidarity
- průřezové téma **Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech** - Evropa a svět nás zajímá, Objevujeme Evropu a svět

Výuka probíhá formou běžných hodin v interiéru školy za využití názorných pomůcek a manipulačních pomůcek, audiovizuální techniky a využíváním výukových programů pro PC. Součástí výuky jsou také vlastivědné vycházky, exkurze, besedy, aktivity na školách v přírodě a ozdravných pobytech. Vyučující připravují pro žáky pravidelně projekty zaměřené zejména k různým tradicím a svátkům.

Výchovné a vzdělávací postupy uplatňované ve vyučovacím předmětu, které směřují k utváření klíčových kompetencí

Kompetence k učení

- předkládáme žáků více zdrojů informací - věkově přiměřené texty v učebnicích, mapy a další učební pomůcky a materiály
- učíme žáky porozumět jazyku mapy, novým dějepisným a geografickým pojmům
- připravujeme projekty, v nichž mohou žáci prakticky využít dosud získané znalosti, dovednosti a postoje, vzájemně hodnotit výsledky své práce
- při výuce pracujeme s praktickými životními situacemi a vlastními zkušenostmi žáků
- zařazujeme práci ve dvojicích a ve skupině, čímž vedeme žáky k rozpoznání své role při spolupráci a zhodnocení vlastních schopností

Kompetence k řešení problémů

- soustředíme se na rozpoznávání příčin problémů v mezilidských vztazích, hledáme věku přiměřené možnosti jejich řešení
- zabýváme se důsledky vybraných druhů protiprávního jednání
- seznamujeme žáky s centry odborné pomoci pro krizové situace
- nacvičujeme sebeovládání a sebekontrolu ve vypjatých situacích
- motivujeme žáky k překonávání obtíží a nezdarů

Kompetence komunikativní

- vysvětlujeme žákům neznámé pojmy související s dějinami, geografii, lidovými zvyky, svátky a tradicemi, čímž rozšiřujeme jejich slovní zásobu
- nacvičujeme čtení s porozuměním a orientaci v předkládaných, přiměřeně náročných, učebních textech, obrazových materiálech a mapách
- prostřednictvím zejména řízeného rozhovoru, dialogu a dramatizace učíme žáky pravidlům komunikace s dospělými a vrstevníky
- zařazujeme činnosti s využitím ICT
- zadáváme písemné úkoly s cílem rozvoje písemné komunikace – pracovní listy (sešity), výstupy projektů

Kompetence sociální a personální

- na modelových situacích učíme žáky rozpoznávat negativní společenské vztahy, které jsou v rozporu s mravními hodnotami a běžnými normami chování
- organizujeme besedy s odborníky, které pomáhají žákům rozpoznávat rizikové chování a nebezpečí různých forem zneužívání vlastní osoby
- na základě příkladů z praktického života se snažíme vytvořit u žáků vzory optimálních mezilidských vztahů k dospělým i vrstevníkům
- v rámci projektů učíme žáky pravidlům týmové spolupráce, pomáhat méně zdatným spolužákům

Kompetence občanské

- vedeme žáky k dodržování obecně platných pravidel společenského chování a vyžadujeme jejich dodržování
- vyžadujeme, aby žáci dodržovali školní řád
- na konkrétních příkladech učíme žáky rozpoznávat nevhodné projevy chování, protiprávní jednání a jeho důsledky
- usilujeme o vytvoření citového vztahu k vlasti, o budování národní hrdosti

- seznamujeme žáky s významem ochrany historických, kulturních a přírodních památek
- předkládáním informací o kultuře a zvycích jiných národů a etnických skupin se snažíme předcházet vytváření rasistických a xenofobních postojů
- prostřednictvím aktivit v terénu vytváříme pozitivní vztah k přírodě a k ekologickému myšlení
- v rámci dopravní výchovy učíme žáky respektovat základní pravidla silničního provozu

Kompetence pracovní

- při terénních činnostech dbáme na ochranu životního prostředí a provádíme poučení o bezpečnosti a prevenci úrazů
- při realizaci projektů i při běžných výukových činnostech vyžadujeme dokončování zadaných úkolů, oceňujeme pečlivost provedení a vytrvalost
- výstupy projektů jsou prezentovány ostatním skupinám případně návštěvníkům školy, čímž podporujeme úctu k práci druhých a formujeme schopnost reálného posouzení výsledků vlastní práce a práce ostatních

Kompetence digitální

- klademe důraz na vytváření společných pravidel chování ve třídě včetně pravidel při práci s technologiemi a na jejich dodržování
- podporujeme žáky se orientovat v terénu a na mapě
- vedeme žáky k dodržování pravidel chování při interakci v digitálním prostředí, k ochraně osobních údajů a k uvědomění si, které údaje je vhodné, a naopak nevhodné o sobě zveřejňovat a proč
- vedeme žáky k respektování autorských práv při využívání obrázků, videí a informací
- vedeme žáky ke zdravému používání online technologií, k uvědomění si zdravotních rizik, která mohou nastat při jejich dlouhodobém používání, a k jejich předcházení, např. zařazováním relaxačních chvil
- motivujeme žáky ke zkoumání přírody s využitím online aplikací a ke vhodnému využívání digitálních map a navigací
- dáváme žákům prostor k plánování a realizaci pozorování a pokusů s účelným využitím digitálních technologií